

конфлікту, що дозволяє зберегти на майбутнє партнерські відносини його учасників. По-четверте, перевагою медіації є конфіденційність проведених примирних процедур. Основним недоліком процедури медіації вважаємо неможливість примусового виконання медіаційного договору, яке ґрунтується на добрій волі сторін. Тому доцільно надати медіаційному договору режиму виконавчого документа.

Список бібліографічних посилань

1. Решетникова І. В. Право встречного движения. Посредничество и российский арбитражный процесс. *Медиація и право. Посредничество и примирение*. 2007. № 2 (4). С. 52–56.
2. Калашникова С. И. Медиація в сфере гражданской юрисдикции. М. : Инфотролик Медиа, 2011. 304 с.
3. Гвоздарева М. В. Посредничество как метод альтернативного разрешения корпоративных конфликтов : автореф. дис. ... канд. социол. наук : 22.00.08. М., 2006. 23 с.
4. Яковлев В. Ф. Закон свободного применения. *Медиація и право. Посредничество и примирение*. 2006. № 1. С. 12–16.

Одержано 16.03.2018

УДК 347.1

Ольга Ігорівна Зозуляк,

*доцент кафедри цивільного права навчально-наукового
юридичного інституту Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
доктор юридичних наук, доцент*

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ДОГОВІРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

15-річчя чинності Цивільного кодексу України дає змогу зробити певні висновки з приводу ефективності його норм щодо регламентації приватноправових відносин загалом та договірних зокрема. Кодекс, за слушним застереженням Н. С. Кузнєцової та А. С. Довгерта, «охрещений» і другою конституцією, і кодексом громадянського суспільства. Без будь-яких перебільшень його слід розглядати не тільки в якості стрижневого акта цивільного законодавства, але й як необхідний чинник функціонування ринкового суспільства і формування держави. Серед нових елементів та обраних напрямків розвитку системи приватного права України, які посіли гідне місце в ЦК України, правознавці відмічають результати із зближення, гармонізації та уніфікації окремих груп норм з відповідними правилами міжнародних конвенцій універсального характеру та правом ЄС, розширення змісту приватного права за рахунок особистих немайнових прав фізичної особи тощо [1, с. 52].

Визнаними здобутками кодифікації вітчизняного приватного права слід вважати норми Цивільного кодексу України про правочини та загальні положення про договори. Дійсно, діючий Кодекс увібрав у себе кращі історичні традиції та сучасні підходи щодо регулювання зазначеної сфери відносин.

Як слушно зауважує В. В. Луць, на відміну від Цивільного кодексу УРСР 1963 р., із загальним положенням про зобов'язання (Книга п'ята) виділені загальні положення про договори (поняття і види договору, свобода та обов'язковість договору, положення про публічний, попередній договори, договори приєднання і на користь третьої особи, про форму,

порядок укладання, зміни та розірвання договору тощо). Положення про окремі види договірних зобов'язань зазначені в підрозділі 1 розділу III Книги п'ятої ЦК (ст. 655–1143). Безумовно, договірних відносин стосуються й ті положення ЦК, які визначають зміст та обсяг цивільної правосуб'єктності фізичних, юридичних осіб та інших учасників цивільного обороту, норми про правочини, право власності, представництво, позовну давність тощо [2, с. 52].

Характеризуючи проблемні аспекти регламентації договірних відносин, що виникають у правозастосуванні слід відзначити, що в цілому вони пов'язані не із неякісним нормативним матеріалом Кодексу, а криють у собі інші причини, які, на нашу думку, можна звести до кількох основних:

1) недосконалі спеціальні законодавчі акти, які покликані сприяти більш детальному правовому регулюванню договірних відносин у найрізноманітніших сферах суспільного життя. Слід зазначити, що на сьогодні проблема вийшла далеко за межі неефективного господарсько-правового регулювання договірних зобов'язань та стосується банківського, природноресурсового, споживчого, аграрного та інших галузей законодавства.

Не відстоюючи тезу з приводу єдності цивільно-правового регулювання, а сприймаючи комплексний характер регламентації зазначених правовідносин, дуже прикро відзначати, що у спеціальних законодавчих актах часто істотно викривлені приватноправові підходи щодо сутності правочину, умов його дійсності, змісту, порядку укладення тощо. Вирішення цієї проблеми вбачаємо у забезпеченні якості нормотворчої роботи на етапі прийняття спеціального законодавчого акту, розпочинаючи від доцільності його прийняття в цілому, структури та узгодження з уже чинними актами законодавства, адже, основа дієвості спеціальних законів – високий рівень законодавчої техніки;

2) низький рівень теоретичних знань, шаблонні підходи до роботи при складенні конкретних договорів юристів – практиків. На сьогодні доводиться констатувати той факт, що у договірній практиці часто не розмежовуються категорії недійсності та неукладеності правочину, немає розуміння щодо його змісту, особливостей виконання та правових наслідків невиконання. Усунення окресленої проблеми вбачаємо у проведенні для юристів – практиків тренінгів, семінарів за напрямком техніки складення договорів;

3) наукові концепції та підходи цивілістів, в яких окреслені напрямки розвитку договірного права України, що висвітлені у монографіях, наукових статтях, тезах виступів на конференціях, не знаходять свого втілення у нормативно-правових актах.

Ведучи мову про необхідність удосконалення положень ЦК України щодо регулювання договорів, хочемо зазначити, що таке реформування повинно відбуватися не хаотично шляхом ситуативного «залатування» окремих нагальних проблем, а у рамках Концепції розвитку договірного права України.

У межах зазначеної Концепції слід визначити шляхи та напрямки зближення сучасного договірного права України та європейського договірного права, окреслити новітні підходи до системи договорів (зокрема, характеристики договірних типів та видів, перегляду конструкцій попереднього та змішаного договорів, розмежування категорій публічного та споживчого договорів), підходів щодо моментів виникнення суб'єктивних цивільних прав та обов'язків за договором, питання, що пов'язані з конкретними договірними конструкціями, способами захисту порушених прав та інтересів сторін договірного зобов'язання, а також ряд інших питань.

Підсумовуючи, хочемо наголосити на тому, що якісна робота законотворця, теоретиків у сфері договірного права та практичних працівників сприятиме єдності правозастосування в окресленій сфері відносин.

Список бібліографічних посилань

1. Кузнєцова Н. С., Довгерт А. С. Сучасне цивільне законодавство України: здобутки, проблеми перспективи. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 1. С. 51–67.

2. Луць В. В. Договірне право України: сучасний стан і тенденції розвитку. *Юридичний вісник*. 2009. № 2. С. 52–55.

Одержано 12.04.2018

УДК 347.62

Іван Романович Калаур,

*завідувач кафедри цивільного права і процесу
Тернопільського національного економічного університету,
доктор юридичних наук, доцент;*

Інна Вячеславівна Зайцева-Калаур,

*доцент кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань
Тернопільського національного економічного університету,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В СФЕРІ ГАРАНТІЇ ПРАВА НА ЗМІНУ (КОРЕКЦІЮ) СТАТЕВОЇ НАЛЕЖНОСТІ

Людина як вільний індивід у демократичному суспільстві діє відповідно до своїх інтересів і мети, покладаючись тільки на власний вибір того чи іншого рішення. Конституційними гарантіями цієї свободи в Україні є ст. 23 та 32 Основного Закону нашої держави, де задекларовано, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України [1].

Одним із прикладів сучасного законодавчого втілення цих основоположних свобод людини у життя є ст. 51 Закону України [2] (*далі – ЗУ*) «*Основи законодавства України про охорону здоров'я*», відповідно до якої на прохання пацієнта відповідно до медико-біологічних і соціально-психологічних показань, які встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, йому може бути проведено шляхом медичного втручання в закладах охорони здоров'я зміну (корекцію) його статевої належності. Схожою за «духом свободи» є і друга частина цієї статті, де зауважується, що особі, якій було здійснено зміну статевої належності, видається медичне свідоцтво, на підставі якого надалі вирішується питання про відповідні зміни в її правовому статусі.

Однак, такий «збідований» стан законодавчого регулювання подібних суспільних відносин залишив відкритими низку питань, які вкрай важливі для тенденцій розвитку сучасного сімейного законодавства України та судової практики у цій сфері. Першочергово, йдеться про гармонізацію нормативного регулювання зміни (корекції) статевої належності та сімейного законодавства, яке є втіленням багатовікових національних традицій у розуміння